

EUROPSKI
REVIZORSKI
SUD

HR

Govor

26. listopada 2021.

Govor Klaus-Heinera Lehnea, predsjednika Europskog revizorskog suda

Predstavljanje godišnjeg izvješća Suda za 2020. godinu

Odbor za proračunski nadzor – Europski parlament

26. listopada 2021.

Prednost ima izgovorena inačica.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Poštovana predsjednice,

izvjestitelji i izvjestitelji u sjeni za razrješnicu,

uvaženi zastupnici,

članovi predsjedništva Vijeća,

poštovani povjereniče,

dame i gospodo,

nakon prošlogodišnjeg virtualnog susreta pravo je zadovoljstvo biti među vama na sjednici Odbora za proračunski nadzor. U društvu sam kolege Tonyja Murphyja koji je, kao što znate, član Suda odgovoran za godišnje izvješće i doajen našeg petog revizijskog vijeća.

Ugovorima su Revizorskom sudu dodijeljene ovlasti za „provjeru računovodstvene dokumentacije svih prihoda i rashoda Unije” i podnošenje „izjave o jamstvu u pogledu pouzdanosti računovodstvene dokumentacije te zakonitosti i pravilnosti povezanih transakcija”, i upravo to sam vam jutros došao predstaviti, za financijsku godinu 2020.

Naši revizori inače bi putovali diljem Europe i šire kako bi obavili terenske provjere, pribavili izvorne dokumente, izravno razgovarali s osobljem subjekata revizije i provjerili postojeća fizička ostvarenja koja su financirana sredstvima EU-a za 728 rashodovnih transakcija koje je Sud odabrao. Međutim, zbog javnozdravstvenih okolnosti mjesecima su postojala ograničenja putovanja te su većinu posla morali obaviti pregledom dokumentacije i razgovorima na daljinu sa subjektima revizije – Sud je bio svjestan da bi zbog toga takozvani rizik neotkrivanja mogao biti veći¹. Međutim, ključno je istaknuti da su dokazi koje je prikupio omogućili Sudu da dovrši svoje aktivnosti i donese potrebne revizorske zaključke.

Što smo utvrdili ove godine?

Kao i već dugi niz godina, Sud je izrazio pozitivna mišljenja o **računovodstvenoj dokumentaciji i prihodima**.

Kad je riječ o **rashodima** za 2020., Sud je ponovno utvrdio da u njima postoje značajne pogreške. Ipak, ako se razmotre različite vrste rashoda i ako se napravi razlika među povezanim rizicima, Sud ističe da u **niskorizičnim** rashodima nije bilo značajnih pogrešaka. Tom su kategorijom obuhvaćeni rashodi za koje korisnici moraju ispuniti

¹ Riječ je o riziku od toga da revizor neće otkriti odstupanje koje nije ispravljeno unutarnjim kontrolama određenog subjekta.

određene, često jednostavne uvjete kako bi ostvarili pravo na financijsku potporu EU-a, kao što su izravna pomoć poljoprivrednicima, stipendije za studente i proračunska potpora zemljama izvan EU-a.

Međutim, u **visokorizičnim** rashodima (primjerice u rashodima za koje korisnici moraju podnositi zahtjeve za nadoknadu prihvatljivih troškova – često u skladu sa složenim pravilima) ponovno su postojale značajne pogreške. Udio tih visokorizičnih rashoda još se povećao i zauzima jasnu većinu (59 %) revizijskog statističkog skupa Suda za 2020., uglavnom zbog povećanja udjela rashoda u području kohezije, te smo zbog toga – kao i prošle godine – izrazili **nepovoljno mišljenje o rashodima EU-a u cjelini**.

Pogreške koje su naši revizori utvrdili najčešće su se odnosile na neprihvatljive zahtjeve za nadoknadu troškova, neprihvatljive projekte, aktivnosti ili korisnike, postupke javne nabave i državne potpore te nepostojanje popratne dokumentacije.

Kad je riječ o području **konkurentnosti**, Sud je procijenio da ukupna pogreška iznosi 3,9 %. Pogreške su utvrđene uglavnom u rashodima za istraživanje i inovacije, osobito u troškovima za osoblje koje su prijavila mala i srednja poduzeća.

Sud je za područje **kohezije** procijenio da stopa pogreške iznosi 3,5 % (nakon što je već umanjena kako bi se uzeli u obzir ispravci izvršeni prije početka revizije). Utvrdio je da se većina pogrešaka odnosi na **neprihvatljive projekte i troškove** te je također pažljivo analizirao što su *nacionalna* revizijska tijela uočila prije njega – u tom su dijelu jedan od glavnih izvora problema bile pogreške u **javnoj nabavi**. Budući da smo pronašli dodatne pogreške koje nisu otkrili ni nacionalna tijela ni Komisija, zaključili smo da stope preostale pogreške koje su iznesene na nacionalnoj razini nisu uvijek pouzdane. A kako nije prvi put da smo to ustanovili, smatramo da bi se stanje moglo popraviti: u četverogodišnjem razdoblju u kojem je Sud ispitivao rashode za razdoblje 2014. – 2020. otprilike polovica ispitanih rashoda bila je dio paketa za koje su nacionalna revizijska tijela iznijela nepouzdanu preostalu stopu nižu od 2 %. To se odrazilo i na Komisijine procjene: Sud smatra da je procijenjena stopa pogreške koju je iznijela Komisija tek minimalna stopa. Moj kolega Tony Murphy detaljno je analizirao to pitanje te ćemo ove godine objaviti svoje zaključke u posebnom tematskom izvješću o toj temi.

Na temelju revizije u području **prirodnih resursa** Sud je procijenio stopu pogreške od 2,0 %, što smatra *blizu praga značajnosti*. Pritom postoje dva zaista oprečna elementa: s jedne strane, u izravnim plaćanjima (koja čine 69 % predmetnog naslova VFO-a) nema značajnih pogrešaka. S druge strane, u ostatku tog naslova (kojim su obuhvaćeni programi ruralnog razvoja, tržišne mjere, ribarstvo, okoliš i djelovanje u području klime) nastale su znatne nepravilnosti.

Kad je riječ o području **sigurnosti i građanstva**, trećina od 27 transakcija iz uzorka sadržavala je pogreške, od kojih su njih četiri imale učinak na proračun. U našem godišnjem izvješću možete pronaći jedan takav primjer koji se odnosi na prekomjerne medicinske troškove prijevoza zaštitne opreme tijekom prve faze pandemije bolesti

COVID-19 iz Azije u Ujedinjenu Kraljevino (koja je, kao što se sjećate, mogla primati financijsku potporu EU-a sve do kraja 2020.). Nepostojanje poziva na podnošenje ponuda, viši devizni tečaj od stvarnoga, zahtjevi za nadoknadu troškova za letove koji su na kraju otkazani – sve su to propustili otkriti vanjski privatni revizori i Glavna uprava ECHO u provjerama koje je provela. [Drugi se primjer odnosi na financijsku potporu za smještaj, obroke i savjetovanje za maloljetnike bez pratnje kojom je upravljala jedna nevladina organizacija u Grčkoj – isplaćen joj je standardni jedinični trošak po maloljetniku. Međutim, predmetna organizacija nije mogla predočiti našim revizorima dokaze da su određene usluge zaista pružene na odgovarajućoj razini; povrh toga, dio mladeži nastavio je primati potporu iako više nisu bili maloljetnici.] Slična problematika pojavljuje se za naslov „**Globalna Europa**”, u kojem je među 75 ispitanih transakcija pronađeno 17 mjerljivih pogrešaka.

Kad je riječ o području **administracije**, unatoč nizu pogrešaka (sedam mjerljivih pogrešaka u 48 transakcija), stopa pogreške bila je ispod praga značajnosti. To je dobra vijest i takvo stanje bilo je postojano tijekom cijelog višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2014. – 2020. Povrh samih aktivnosti povezanih s izjavom o jamstvu Sud je ispitao i petnaest postupaka javne nabave maski, rukavica, toplomjera i ostale osobne zaštitne opreme koji su provedeni tijekom prve godine pandemije bolesti COVID-19 te je utvrdio određene probleme. Jasno je da je hitna nabava opreme u ranim fazama pandemije bila zahtjevan pothvat te će se Sud vratiti temi otpornosti institucija EU-a tijekom pandemije u tematskom izvješću čiju izradu predvodi moj kolega Marek Opiola i koje planiramo objaviti u trećem tromjesečju 2022.

Nakon što sam prošao kroz različite naslove politika, želio bih vam skrenuti pozornost na četiri pitanja horizontalne naravi.

Prvo, **informacije koje uključuju zemljopisne aspekte**. Često od nas tražite precizniji prikaz rezultata revizije po državama članicama. Naš pristup nije osmišljen radi izrade „knjižice s ocjenama” pojedinačnih država članica, no u prilogima 5.2. i 6.2. u našem izvješću detaljno navodimo kvantificirane pogreške koje smo utvrdili u područjima kohezije i poljoprivrede, i to *po državama članicama*. U slučajevima u kojima iznosimo konkretne primjere, navedeno je o kojoj je državi članici riječ.

Drugo, **povrati sredstava**. U slučajevima u kojima utvrdimo određenu nepravilnost, nije na nama da pokušamo ostvariti povrat nepropisno isplaćenih sredstava – to je zadatak Komisije i nacionalnih tijela. Pri utvrđivanju ukupne stope pogreške uzimamo u obzir ispravke ako je to moguće i relevantno; međutim, znatan dio tih ispravaka odnosi se na prethodne godine i oni ponekad sežu daleko u prošlost, sve do 1994. – što je, usput rečeno, godina u kojoj sam prvi put izabran za zastupnika u ovom domu. Sud je ove godine detaljnije analizirao informacije o financijskim ispravcima i povratima sredstava koje je Komisija iznijela u godišnjem izvješću o upravljanju proračunom EU-a i njegovoj uspješnosti te je utvrdio da su one složene i da nisu uvijek jasne. [Nastojali smo razmotriti na čemu se temelje ključne prikazane vrijednosti, no pokazalo se da je vrlo teško dobiti jasnu predodžbu o iznosu nepravilnih rashoda koji su ispravljani i u konačnici vraćeni u proračun EU-a. Među stavkama koje su prikazane kao provedeni

ispravci i povrati sredstava bili su i znatni iznosi koji su otkriveni čak i prije izvršenja plaćanja ili su jednostavno zamijenjeni drugim rashodima.] Ovo vam iznosim tek kao nagovijest te problematike kojom ćemo se nastaviti baviti u vidu izrade tematskog izvješća čija je objava planirana 2022. godine.

Treće, **prijevare**. Sud je OLAF-u prosljedio šest sumnjivih slučajeva otkrivenih u okviru revizija koje je proveo te su o svim tim slučajevima pokrenute istrage. Ove je godine također sklopio sporazum s Uredom europskog javnog tužitelja te je stoga u kontaktu s OLAF-om ili EPPO-om, ovisno o području nadležnosti. Tema prijevera obrađuje se i u okviru zasebnih tekućih revizija, primjerice u vezi sa sukobima interesa u područjima pod podijeljenim upravljanjem (ZPP i kohezijska politika). Nadalje, moj kolega Nikolaos Milionis radi na tematskom izvješću o mjerama Komisije i država članica za borbu protiv prijevera u području zajedničke poljoprivredne politike, uključujući problem „jagme za zemljištem” – to će vam izvješće biti dostavljeno oko ožujka sljedeće godine².

Sa zadovoljstvom primjećujem i da je prije dva tjedna na razini EU-a pokrenuta operacija pod kodnim imenom **Sentinel**, kojom se u suradnji s Europolom te svim relevantnim uredima i agencijama EU-a i brojnim državama članicama želi zaustaviti pokušaje počinjenja kaznenog djela zlouporabe instrumenta NGEU. Ako bude potrebno, Sud je spreman dati svoj doprinos toj inicijativi.

Četvrto, takozvani „**račun za Brexit**”. Kao što znate, Sud je temeljem Ugovora također dužan provoditi reviziju računovodstvene dokumentacije EU-a. U tom kontekstu Sud je 2020. ispitao financijske podatke povezane s povlačenjem Ujedinjene Kraljevine – Komisija je procijenila da je Ujedinjena Kraljevina na datum bilance dugovala EU-u 49,6 milijardi eura, dok je EU dugovao Ujedinjenoj Kraljevini iznos od 2,1 milijarde eura, čime se dolazi do neto iznosa obveza prema EU-u od 47,5 milijardi eura koje dospijevaju narednih godina.

Poštovane dame i gospodo,

toliko o 2020. godini. Dopustite mi da se na trenutak osvrnem na budućnost.

Sud je na temelju iskustva s VFO-om za razdoblje 2014. – 2020. utvrdio niz **rizika i izazova za sljedeće programsko razdoblje** koji se, kao što znate, odnose ne samo na VFO za razdoblje 2021. – 2027. nego i na instrument „Next Generation EU”, koji zajedno obuhvaćaju gotovo dvostruko veći iznos sredstava nego prethodni VFO. Izazov ne proizlazi samo iz njihove velike vrijednosti nego i iz njihove nove strukture. Sud će se detaljno pozabaviti instrumentom „**Next Generation EU**” i **Mehanizmom za oporavak i otpornost**, prije svega u vidu tematskog izvješća u drugom tromjesečju sljedeće godine koje priprema moja kolegica Ivana Maletić i kojem je cilj procijeniti Komisijin

² U kontekstu EU-a „jagma za zemljištem” povezana je s koncentracijom poljoprivrednih zemljišta i subvencija u okviru ZPP-a u rukama velikih poduzeća i ulagača, posebice u istočnoeuropskim državama članicama. „Jagma za zemljištem” može biti povezana s prijevernim radnjama kao što su prisila, upotreba političkog utjecaja ili povlaštenih informacija, manipuliranje postupcima ili podmićivanje te vodi do koncentracije potpore u okviru ZPP-a, što može činiti poseban oblik rentijerske aktivnosti.

postupak za odobravanje nacionalnih planova za oporavak i otpornost. U širem smislu, već se naveliko razmatra kako bi Sud mogao provjeravati aspekte sukladnosti i uspješnosti instrumenta NGEU, no to ovisi i o određenim odlukama koje donose Komisija i države članice. Međutim, jedno je jasno – duboko sam uvjeren da i naši građani i vi kao njihovi izravni predstavnici očekujete da nadzor nad tim instrumentom bude **jednako strog** kao i nadzor nad tradicionalnim dijelovima proračuna. Zbog toga je Sud vrlo zahvalan što je Parlament istinski podržao ciljano **povećanje broja revizora** koje je Sud zatražio u okviru proračuna za 2022. Nadamo se da će Parlament ustrajati u toj stavci kao jednom od svojih prioriteta tijekom nadolazećeg postupka mirenja. Nije riječ o nekoj pukoj formalnosti; na kraju krajeva, potrebno je osigurati ljude koji će upravo *vama* pružiti odgovarajući uvid u instrument NGEU i upoznati vas s relevantnim činjenicama koje inače ne biste dobili.

Naposljetku, želio bih reći nekoliko riječi o **uspješnosti** jer me je u posljednjih nekoliko dana o toj temi kontaktiralo nekoliko zastupnika u ovom domu. Uvjeravam Vas da je Revizorski sud u potpunosti predan reviziji uspješnosti potrošnje sredstava i politika EU-a. Na tome već radimo na različite načine, uključujući naša brojna tematska izvješća i horizontalno izvješće o uspješnosti. Želimo vam dostaviti niz revizijskih publikacija koje će **odgovoriti na potrebe** Parlamenta i Vijeća, unatoč našim ograničenim resursima. Zbog toga sam sa zadovoljstvom prihvatio izvrstan prijedlog Oliviera Chastela da predstavnici Suda i Odbora CONT zajedno neslužbeno razmotre kako bi takvo horizontalno izvješće moglo izgledati u praksi, povrh informacija koje ste već uputili mojem kolegi François-Rogeru Cazali koji je zadužen za to pitanje. Poštovana predsjednice, smatram da bi bilo razumno da rad te uže skupine započne što je prije moguće i da se zaključi do kraja godine, kako bi se Sudu omogućilo da, zadržavajući potpunu neovisnost, uzme u obzir te zaključke pri oblikovanju konačnog stajališta do veljače sljedeće godine.

Poštovana predsjednice, uvaženi zastupnici,

Zaključno, razumijem vas ako vam se čini da je ovo bio „*déjà vu*” u odnosu na prošlu godinu s obzirom na rezultate ovogodišnjih revizija koje ste upravo čuli – da citiram jedan poznati šaljivi igrokaz koji mi Nijemci volimo gledati na Silvestrovo – „*svake godine ista pjesma*”. Različiti ishodi doista su relativno postojani, a problemi koja treba riješiti također su relativno jasni. Pravila, bilo na razini EU-a ili na nacionalnoj razini, često su složena te i dalje dolazimo do zaključka da mnoge *ex post* provjere nisu uvijek sasvim djelotvorne. U tom kontekstu primjećujemo promjenu u modelu realizacije. Plaćanja iz Fonda za oporavak temeljit će se na dosezanju **ključnih etapa i ciljnih vrijednosti**, dok je trenutačnim sustavom predviđena nadoknada troškova. Očito je da će to utjecati na definiciju pogreške te može dovesti i do promjene naših nalaza i zaključaka. Međutim, to će se tek pokazati.

Riječ je o izazovu za sve nas: može li Unija djelotvorno i transparentno ostvariti rezultate s pomoću proračuna koji je po prilici dvostruko veći? Ako svi mi u svojim različitim ulogama padnemo na tom ispitu, ako na nacionalnoj razini i razini EU-a ne osiguramo dovoljno administrativnih resursa, ako se javna sredstva budu nesvrhovito trošila ili ako dopustimo da nepravilnosti i prijevare dovedu u pitanje oporavak našeg kontinenta, druga prilika nije na vidiku.

Radujem se raspravama koje nas čekaju ovog jutra. Također, kako bismo dublje ušli u sve ove teme, želio bih još jednom ponoviti želju nas na Sudu da prvom mogućom prigodom sljedeće godine u Luxembourg u gostimo članice, članove i osoblje Odbora za proračunski nadzor. Stoga se nadam skorom ponovnom susretu sa svakim od vas.

Hvala vam na pozornosti.